

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Del 2. Ämnes- och ämnesdidaktiska studier

Lärosäte: Stiftelsen Högskolan i Jönköping

Yrkesexamen: Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnet **svenska**

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

I den senaste antagningen till ht 18 antogs till inriktning Sv. 11 studenter. Studieuppehåll, avbrott och byte av inriktning är under innevarande år marginella, även sett till tidigare kohorter.

Sammansättningen av lärargrupperna bedöms som relativt väl avvägd beträffande vetenskaplig, pedagogisk och professionsrelaterad kompetens. Vi bedömer dock att lärargruppen behöver förstärkas med forskare inom ramen för svenskområdet, vilket gjort att vi under 2018 dels påbörjat rekryteringar av lektorer i svenska med didaktisk inriktning och dels genom att en lektor behörighetsprövats som oavlönad docent inom området litteraturredidaktik. De lärare som undervisar i ämneskurserna i svenska utgör drygt en heltidsekvivalent. Totalt var under den aktuella tiden sju lärare engagerade i ämnet svenska varav fyra är disputerade och en licentiat. Dessutom är fyra av lärarna lärarutbildade och har varit yrkesverksamma som ämneslärare. Det finns för närvarande en kvinnlig snedfördelning av aktiva lärare i svenska och vid kommande rekryteringar kommer särskilda satsningar för att stimulera manliga sökande att göras.

Ämneskompetensen säkras genom att de ämnesanknutna delkurserna bemannas med ämneskompetenta lärare. De flesta av våra lärare har i allmänhet lång erfarenhet av deltagande i ämneslärarutbildningar och har dessutom innehaft uppdrag inriktat på utveckling och kvalitetssäkring av lärarutbildningar vid Högskolan i Jönköping (HJ) samt andra lärosäten. Som framgår av redovisningen ovan är lärarkadern i viss grad lärarutbildade och har mer eller mindre lång erfarenhet av undervisning på årskurs 7- 9 och/eller på gymnasieskolan.

Vid nyrekrytering finns sedan 2018 en reviderad anställningsordning som formulerar de krav som ställs på respektive lärarkategori, arbetsuppgifter samt hur rekryteringsprocessen ska vara utformad. Rekryteringsprocessen initieras genom att behov identifieras vid den årliga genomgången av den strategiska kompetensförsörjningsplanen och resulterar i att en rekryteringsgrupp bildas. Vid rekrytering av lärare läggs vid kravprofilen vikt såväl vid forskning som vid yrkeserfarenhet och dennes potential att bidra till de forskningsmiljöer som har anknytning till programmet. Vid HJ erbjuds samtliga nyanställda en formaliserad introduktionsprocess som involverar HR-avdelningen och rekryterande chefer. Processen består av ett antal steg som sträcker sig från en individuell vägledning av närmaste chef om den nyanställdes arbetsplats och de detaljregleringar som styr dennes arbetsuppgifter, via en fackhögskoleintern utbildning där den nyanställda får träffa representanter för fackhögskolans ledningsgrupp, till två högskoleövergripande utbildningar anordnade och arrangerade av HR-avdelningen. I allmänhet sker också mer informella introduktioner av nyanställda i olika kollegiala organ som ämnesgrupper och lärarlag.

För forskande personal erbjuds vid nyanställning i normalfallen intern forskningstid, ofta tidsbegränsad till två år och 20 % av heltid, varefter prövning av prestationer görs. När en forskare är etablerad finns därefter möjlighet att ta del av den forskningstid som administreras inom forskningsmiljöerna och som fördelas dels på potentialen och kvaliteten i interna ansökningar, dels i de prestationer forskaren gjort under en viss tidsperiod. För samtliga medarbetare avsätts i tjänsten en viss del kompetensutvecklingstid baserad på anställningens omfattning och på andelen undervisning i anställningen; maximalt kan dessa så kallade baskompetensmedel uppgå till 10 % av heltid. Vid särskilda strategiska satsningar t. ex. för att höja en anställdes formella kompetens kan strategiska kompetensutvecklingsmedel utgå. Baskompetensen och den strategiska kompetensutvecklingen planeras och följs upp av närmaste chef i samband med medarbetarsamtal och vid årsavstämning av genomförda arbetsuppgifter. Verksamhetens behov styr kompetensutvecklingen och den kan bland annat innebära kompletterande ämneskunskaper, ämnesdidaktik, didaktik och andra utbildningsvetenskapliga fält med direkt bäring på lärarens samtida och framtida undervisningsuppdrag. Den kan också innebära att medarbetaren ges möjlighet att delta i konferenser, nätverksträffar, symposier och samverkanstillfällen.

Utvecklingsområden

Vid lärosätet finns stora utmaningar med att rekrytera och behålla lärare och forskare, särskilt inom områden med få forskarutbildade. Detta innebär att vi inom dessa fält måste konkurrera med större lärosäten som ibland kan erbjuda attraktivare arbetsförhållanden exempelvis vad gäller egen forskning. För att öka vår attraktivitet kommer vi att under nästa år utveckla kompletta akademiska miljöer, där forskning, utbildning och samverkan samordnas i högre utsträckning än idag och där delaktigheten för den enskilde läraren successivt kommer att öka inom samtliga våra uppdragsområden. Genom sådana miljöer sker också en mer grundlig anknytning till respektive programområde.

Förutsättningar

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Läroarutbildningen vid Stiftelsen Högskolan i Jönköping (HJ) bedrivs sammanhållet vid Högskolan för lärande och kommunikation (HLK). Vi bedömer att denna organisatoriska enhet medför goda förutsättningar för att ge studenten en väl sammanflätad utbildning i en vetenskaplig såväl som professionsinriktad miljö. HLK: s organisering av ämnesläroarutbildningen innebär att studenten får möta ett antal läroare i flera olika sammanhang på både grundläggande och avancerad nivå och inom de olika kunskapsområdena UVK, VFU samt ämnesstudier med ämnesdidaktik. Vi bedömer att denna organisation kan motverka risken att ämnesläroarprogrammet uppfattas som en spretig samling kurser från åtskilda kunskapsområden. Vi ser också de återkommande läroarna som en nyckel i sammanförandet av kurser till stöd för studentens kumulativa lärande. Dock bör det framhållas att ämnesläroarutbildningen till sin natur förutsätter att studenten under sin studietid ges kännedom om olika ämnesspecifika ämnesstraditioner, vilket ger en förståelse för respektive disciplins särskilda historia och karakteristik.

Centralt vid HLK är att tillsätta kursansvariga och kurslag på ett sådant sätt att studenten får möta en differentierad grupp läroare under sin utbildning, där särskilda kompetenser kommer utbildningen till godo. Under studietiden kommer studenten i kontakt med ett flertal olika kompetenser där ämnes- och professionskunskaper tillåts samleva på ett överordnat plan i och med att vi aktivt planerar in utbildningens olika moment med ett helhetsperspektiv. Vid bemanning av ämneskurserna tas hänsyn till läroarens bakgrund i antingen en språkvetenskaplig eller litteraturvetenskaplig kontext. Flera av de undervisande läroarna bedriver forskning inom ämnet svenska och ger ofta exempel från egen forskning i undervisningen.

Läroarutbildningens forskningsbaserings tar utgångspunkt i två av fackhögskolans forskningsmiljöer: *Praktisknära utbildningsforskning/Kunskapskulturer och undervisningspraktiker* (PUF/KKUP), där ämnesdidaktiska frågor står i fokus samt *Lärande praktiker i och utanför skolan* (LPS). PUF/KKUP och LPS bedriver främst forskning inom det allmänpedagogiska fältet, där ämnet svenska kan utgöra exempel inom dessa forskningsområden.

PUF/KKUP har som övergripande inriktning att bedriva forskning med tydlig relevans för läroarutbildningens utbildningsvetenskapliga kärna och läroarprofessionens kärnfrågor: kunskap, lärande, undervisning och bedömning i olika institutionella sammanhang. Pågående forskning bedrivs inom läroplansteori, pedagogisk bedömning, bildningsfrågor och estetiska kunskapspraktiker på olika nivåer i skolsystemet. I forskningsmiljöns verksamhet ingår forskning om och med läroare i relation till olika aspekter av läroares arbete och professionaliseringen av läroaryrket. Vidare har PUF/KKUP ett forskningsintresse för didaktisk skolutveckling där samverkan mellan forskare och läroare driver praktikutvecklande forskningsprojekt utifrån olika kollaborativa modeller, projekt vars resultat kan integreras i läroarutbildningen på ett naturligt sätt.

Forskningsmiljön *Lärande praktiker i och utanför skolan* (LPS) syftar till att skapa en övergripande mötesplats där samhället, läroarutbildning och forskare gemensamt kan bidra till att förbättra livsmöjligheter, elevers och läroares lärande i utbildning samt ökad delaktighet för alla i samhället. Forskningsmiljön har som mål att bidra med nya aspekter till dagens kunskap samt öppna upp till innovativa mötesplatser för kunskap, interaktion och kommunikation. Forskningen ska vara relevant för

det omgivande samhället och de stora utmaningarna som präglar samhället idag. Det är en tvärvetenskaplig miljö som undersöker mångfald, hållbar utveckling samt kommunikation och språk, men också med svenskämnet förknippad ämnesdidaktik. Forskningen hämtar i huvudsak data från lärandepraktiker men även inom samhället i övrigt. LPS forskningsmiljö bedriver grund, tillämpad och utbildningsvetenskaplig forskning och är indelad i tre forskargrupper: *Communication, Culture, Diversity (CCD@JU)*; *Plats, Identitet och Lärande (PIL)*; *Sustainability Education Research (SER)* varav de två senare presenteras mer ingående i Självvärderingens del 1 under *Förutsättningar/Utbildningsmiljö*. För ämnesstudierna i svenska är *CCD@JU* den mest betydelsefulla.

CCD@JU: s forskning behandlar främst lärande, kommunikation, kultur och mångfald utifrån två starkt överlappande forskningsteman, relaterade till såväl pedagogisk och specialpedagogisk som didaktisk verksamhet:

- Inkludering och delaktighet
- Språk och litteratur

Huvudfokus är att studera processer inom och utanför utbildningsinstitutioner relaterade till dessa teman. Exempel på sådana processer är socialisation, undervisning, lärande och identitetsutveckling.

Utvecklingsområden

I syfte att förstärka kontakten mellan studenternas examensarbete och vetenskapliga forskningsmiljöer har initiativ tagits för ett utvecklingsarbete där de studenter som framgent skriver sitt examensarbete i svenska erbjuds möjligheter till arbete i anslutning till befintliga forskningsprojekt vid HLK. Forskarna som arbetar inom projekten kommer att handleda och examinera studenter när en sådan ordning har iscensatts. Tanken är att studenten inom ramen för forskningstemat mer självständigt tillåts identifiera ett forskningsproblem, formulera syfte och frågeställningar samt välja adekvata insamlings- och analysmetoder.

Utöver utvecklingsarbete för ökad samverkan mellan forskning och utbildning bedrivs även arbete för förstärkt samverkan mellan högskoleförlagd och verksamhetsförlagd utbildning. I en pågående försöksverksamhet med övningskolor har VFU-organisationen arbetat för att genomföra professionsutvecklingen och kvalitetsutvecklande åtgärder. Inför vt 19 justeras VFU-organisationen och en särskild ansvarig för ämneslärarstudenternas VFU kommer att tillsättas.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

1. För ämneslärarexamen med **inriktning mot arbete i gymnasieskolan** ska studenten
 - visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl brett kunnande inom ämnesstudiernas huvudområde som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

Samtliga moment i svenska är integrerade med ämnesdidaktik, så att studenten efter genomgången utbildning ges nödvändiga förutsättningar för en kommande yrkesutövning och en välgrundad professionsmedvetenhet. Det är en utmaning att kombinera kravet på fördjupade kunskaper med god förberedelse inför yrkesutövningen, men vår organisation liksom utbildningens uppläggning, underlättar denna strävan. Eftersom HLK själva hanterar lärarkompetens, styrning och ledning av lärarutbildningarna blir det också lättare att upprätthålla en struktur och genomföra kvalitetssäkringsåtgärder. De olika momenten i kurserna examineras med varierande tentamensmetoder, som innefattar skriftliga salstentamina, individuella hemuppgifter, gruppredovisningar och seminarieprövningar av egenförfattade texter. Tillsammans garanterar de skilda examinationsformerna att kunskaperna kan granskas och bedömas och att det genom både summativa och formativa bedömningar försäkras att dessa successivt utvecklas och förstärks genom utbildningen. För en översikt över ämnesstudiernas placering i programutbildningen se tabell 1.

Ämnesstudierna inleds med *Svenska för ämneslärare 1-30 hp* som består av två delkurser om vardera 15 hp: *Struktur och variation i det svenska språket samt skolans svenskämne* och *Äldre och nyare barn- och ungdomslitteratur*. Kurserna syftar till att ge en första inblick i ämnesområdet och visar upp de två delarna ämnesstudierna i svenska består av, det språkliga och det litterära. Behandlat innehåll i delkurs ett är: svenska språkets struktur, fonologi, ordbildning, fraser och satser; svenska språkets struktur i ett kontrastivt perspektiv; språklig variation utifrån olika perspektiv; språkets betydelse för identitetsskapandet; språklig mångfald och flerspråkighet i skola och samhälle; didaktiska perspektiv på språkundervisning; skolämnet svenska ur historiska och nutida perspektiv. I delkurs två ges studenten en introduktion till litteraturvetenskap genom att barn- och ungdomslitteraturen genom historien behandlas. Vidare ges studenten grundläggande kunskaper som behövs för att förstå begrepp, teorier och metoder knutna till ungas textvärldar och hur innehåll och form i ett antal verk med bilden och texten i fokus kan analyseras och tolkas. Därutöver behandlas berättande, semiotik och retorik i film och andra medier samt digitala verktyg och källkritiska metoder relevanta för svenskämnet.

Hela kursen ger kontinuerliga exempel på hur ämnesinnehållet kan hanteras i undervisningssituationer vilket innebär att de ämnesdidaktiska frågeställningarna liksom frågor kring metodik kontinuerligt integreras med ämnesstudierna. Kursen innehåller moment som syftar till att ge studenten en förståelse för svenskämnets centrala didaktiska frågor genom iscensättning av praktiska undervisningsmoment, och för hur svenskämnet uppkommit och förändrats i ett historiskt perspektiv exempelvis genom att

grundläggande litteraturdidaktiska perspektiv appliceras på texterna. Förutom att ge studenten redskap för analys av det svenska språket och litterära verk innehåller kursen moment som låter studenten bli bekant med och reflektera över elevers flerspråkighet och de utmaningar man som lärare ställs för i det heterogena klassrummet. De förutsätts bland annat problematisera bedömning av elevtexter, liksom berättande textinnehåll, källanvändning, sammanhang/textbindning samt språkbruk. Studenten ges en inblick i och hur språklig variation kommer till uttryck i samhälle och skola. Studenten får också bland annat språksociologiska studier möjlighet till en ökad förståelse för relationen mellan språk och identitet och förväntas genom självreflektion förstå hur de egna värderingarna kan påverka synen på och förståelsen för språklig variation genom analys och tolkning av innehåll och form i särskilt utvalda texter. Undervisningen i kursen sker genom föreläsningar, fältstudier, seminarier och övningar individuellt och i grupp. Examinationerna varierar från individuell skriftlig salsatentamen, seminarier med individuell skriftlig analys eller skriftlig gruppgift till individuell skriftlig hemtentamen. Genom inlämningsuppgifterna ska studenten visa ett kritiskt och reflekterande förhållningssätt till de förelagda uppgifterna – bland annat genom att visa att använda textanalytisk terminologi.

Tabell 1. Ämneslärarutbildningens struktur vid Högskolan i Jönköping 2018. Samläsning sker mellan 7-9 och gymnasiestudenter termin 1-7. Termin 8 läser 7-9 huvudämnet i enskild grupp.

		Ämneslärarprogrammet - inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9 (240 hp)				Ämneslärarprogrammet - inriktning mot arbete i gymnasieskolan (300 hp/330 hp)				
År 1	HT18	Förskola, skola och läraryrke på vetenskaplig grund och verksamhetsförlagd utbildning I (UVK) 15 hp				Förskola, skola och läraryrke på vetenskaplig grund och verksamhetsförlagd utbildning I (UVK) 15 hp				
		Lärande och utveckling för ämneslärare (UVK) 7,5 hp				Lärande och utveckling för ämneslärare (UVK) 7,5 hp				
		Vetenskapliga perspektiv och metoder för ämneslärare (UVK) 7,5 hp				Vetenskapliga perspektiv och metoder för ämneslärare (UVK) 7,5 hp				
År 2	VT19	Ämne 1 för ämneslärare 1-30 hp Samhällskunskap				Ämne 1 för ämneslärare 1-30 hp Engelska Historia Religionsvetenskap Samhällskunskap Svenska				
	HT19	Ämne 1 för ämneslärare 31-60 hp Samhällskunskap				Ämne 1 för ämneslärare 31-60 hp Engelska Historia Religionsvetenskap Samhällskunskap Svenska				
År 3	VT20	Ämne 2 för ämneslärare 1-30 hp Engelska Geografi Historia Religionsvetenskap				Ämne 2 för ämneslärare 1-30 hp Engelska Historia Religionsvetenskap				
	HT20	Ämne 2 för ämneslärare 31-60 hp Engelska Geografi Historia Religionsvetenskap				Ämne 2 för ämneslärare 31-60 hp Engelska Historia Religionsvetenskap				
År 4	VT21	Verksamhetsförlagd utbildning II för ämneslärare 7,5 hp				Verksamhetsförlagd utbildning II för ämneslärare 7,5 hp				
		Specialpedagogik för ämneslärare (UVK) 7,5 hp				Specialpedagogik för ämneslärare (UVK) 7,5 hp				
		Verksamhetsförlagd utbildning III för ämneslärare 7,5 hp				Verksamhetsförlagd utbildning III för ämneslärare 7,5 hp				
		Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap för ämneslärare (UVK) 7,5 hp				Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap för ämneslärare (UVK) 7,5 hp				
År 5	HT21	Bedömning och betygsättning för ämneslärare (UVK) 7,5 hp A Utvärdering och utveckling och verksamhetsförlagd utbildning IV för ämneslärare (UVK) 15 hp (A)				Bedömning och betygsättning för ämneslärare (UVK) 7,5 hp (A) Utvärdering och utveckling och verksamhetsförlagd utbildning IV för ämneslärare (UVK) 15 hp (A)				
		Skolans uppdrag och lärarens profession i ett föränderligt samhälle för ämneslärare (UVK) 7,5 hp (A)				Skolans uppdrag och lärarens profession i ett föränderligt samhälle för ämneslärare (UVK) 7,5 hp (A)				
År 6	VT22	Ämne 1 för ämneslärare 61-90 hp (A) Samhällskunskap				Ämne 1 för ämneslärare 61-90 hp (A) Engelska Historia Religionsvetenskap Samhällskunskap Svenska				
	HT22	Ämne 2 för ämneslärare 61-90 hp (A)				Ämne 2 för ämneslärare 61-90 hp (A) Engelska Historia Religionsvetenskap				
År 7	VT23	Ämne 1 för ämneslärare 91-120 hp (A)				Ämne 1 för ämneslärare 91-120 hp (A) Engelska Historia Religionsvetenskap Samhällskunskap Svenska				
	HT23									

Färgmarkör

Samläsning
UVK
VFU
UVK och VFU

(A) Avancerad nivå

Svenska för ämneslärare 31-60 hp består av fyra delkurser om vardera 7,5 hp: *Muntlighet i skolan*, *Skrivande i skolan*, *Den äldre litteraturen* och *Den nyare litteraturen*. Under de inledande delkurserna studerar studenten skolans tal- och skrivpraktiker, elevtexter analyseras och olika handböcker i

svenskämnet studeras. Samtidigt utvecklar studenten sin egen retorik i tal och skrift och får kunskap om det muntliga språket och en förståelse för hur aspekter som rör till exempel retoriska figurer, och andra analytiska redskap kan ge en förståelse för de samtal som förekommer i skolsammanhang och de olika relationer som uppkommer i detta sammanhang. I *Muntlighet i skolan* behandlas centrala teorier om språkutveckling och muntlighet i svenska språket. Lärandemål som behandlas är bland annat att studenten ska ha kunskap och förmåga för att kunna ”förklara vad muntliga strategier är samt hur de kan användas i syfte att stärka elevers förståelse av sakprosatexter” och ”redogöra för muntlig språkutveckling ur olika perspektiv”. Delkursen behandlar teoretiska och vetenskapliga perspektiv på talande i olika former, styrdokumentens granskas kritiskt utifrån formuleringar om muntlighet, och bedömningskriterier diskuteras. Ett examinationsmoment görs genom individuell skriftlig inlämningsuppgift med muntlig presentation där studenten gör en analys av en fiktiv elevs skoldag utifrån hur de använder och får använda sitt muntliga språk. I diskussionen ska studenten fokusera på begreppen muntlighet, muntlig språkutveckling, vardagsspråk, skolspråk, samtalstyper samt vad aktuella styrdokument för fram om muntlighet. Studenten ska även reflektera över språkutveckling och muntlighetens villkor för barn och unga i kulturellt heterogena undervisningsmiljöer. Genom uppgiften kan studenten utveckla sin retoriska förmåga och muntliga kompetens som ett led i att erövra ett yrkesspråk som blivande svenskalärare. I delkursen *Skrivande i skolan* ska studenten kunna ”redogöra för skrivande utifrån såväl literacyteorier som didaktiska teorier” samt ”redogöra för olika metoder inom skrivundervisning, såsom processororienterad skrivundervisning och genrepdagagogik”. I delkursen behandlas bland annat skrivutveckling, skrivprocessen, akademiskt skrivande, språkriktighet, skrivande i olika sammanhang och för olika mottagare samt skrivande i traditionella och digitala medier. Olika teorier om literacy behandlas och de skriv- och läsdidaktiska modeller som aktualiseras genom samtida forskning. Processororienterad skrivundervisning liksom genrepdagagogik diskuteras och praktiseras genom att studenten får skapa undervisningsmodeller baserade på dessa teoretiska utgångspunkter och utvärdera utfallet av dem. Lärandeaktiviteterna examineras genom individuella skrivuppgifter, grupparbete och workshops. I skrivuppgifterna ska studenten visa att relevant terminologi och relevanta analysmetoder behärskas, förstås och kan praktiseras på egenproducerade texter. Genom *Den äldre litteraturen* och *Den yngre litteraturen* ges studenten den nödvändiga kronologiska insikten i litteraturens historia från antiken till samtiden genom att de enskilda texterna sätts in i samhälleliga och historiska kontexter. Dessutom ges verktyg som krävs för att analysera och tolka litteraturhistoriens genrer och de moderna litteraturteorier som ger oss en samtida förståelse för historiska verk. Särskild vikt läggs vid att studenten ska ha kunskap om de estetiska verkkningsmedel som är specifika för de skönlitterära genrernas verkan. Studenten möter autentiskt textmaterial från olika epoker, gör analyser av hur texterna kan utveckla, utmana och ifrågasätta givna uppfattningar om individualitet, moral, religion och politik. Delkurserna examineras genom individuell salstentamen, individuell skrivuppgift där studenten gör en lektionsplanering över en skönlitterär text, workshop på lärplattformen, samt ett flertal seminarium där alla delkursens lärandemål examineras. Inför seminarierna ska studenten ha läst olika skönlitterära verk vilka presenteras, analyseras och diskuteras. Studenten ska aktivt delta i seminarierna och kunna redogöra för samt ”diskutera de litterära genrerna med utgångspunkt i lyrik, drama, epik samt olika verks estetiska verkkningsmedel”. Studenten bedöms även utifrån sin förmåga att kritiskt granska och förstå texterna genom att kunna applicera relevanta analysmodeller och tolkningsraster på dessa.

Den tredje kursen *Svenska för ämneslärare 61-90 hp* genomförs första gången under ht 18. I kursen ingår fyra delkurser omfattande vardera 7,5 hp; *Språkhistoria*, *Språksociologi*, *Ungdomars litterära och digitala textvärldar* och *Ämnesdidaktisk uppsats*. *Språkhistoria* syftar till att studenten ska kunna redogöra för svenska språkets släktskapsförhållanden och historiska utveckling samt för hur språket över tid har förändrat sig och hur vi kan förstå strukturer i dagens svenska endast på basis av språkhistoriska kunskaper. Svenskan ställs i relation till andra språk och studenten ges i delkursen en förståelse för språkets likheter med andra språk och hur det genom sin historiska utveckling successivt särskilt sig från andra, historiskt besläktade språk. Kursen examineras genom en individuell skriftlig salstentamen. *Språksociologi* följer på *Språkhistoria* och i delkursen ges studenten möjlighet att på ett fördjupat sätt redogöra för frågor om makt samt språk och sociala bakgrundsfaktorer, som klass, kön, etnicitet och ålder. Lärandemålen ”relatera till och förhålla sig till språksociologiska aspekter angående klass, genus och

etnicitet i skolsammanhang samt i andra samhällsliga kontexter” och ”värdera och förhålla sig till sociala, språkliga och genusbetingade faktorerers betydelse för elevers lärande vid val av arbetsformer i skolan” behandlas genom föreläsningar och seminarier. Innehållet i kursen behandlar språksociologins grunder och språkets betydelse för identitetsskapande. Delkursen examineras genom en individuell skriftlig tentamen samt en individuell skriftlig inlämningsuppgift. I uppgiften ska studenten problematisera en forskningsfråga, samt redogöra för syfte, datainsamling, metod, resultat och diskussion. Fokus på uppgiften ligger på metodavsnittet, samt hur studenten kopplar teoretisk kunskap till metodval och resultat, varför det är viktigt att studenten kritiskt diskuterar metoden. *Ungdomars litterära och digitala textvärldar* är en fördjupning som behandlar ungdomars litterära och digitala textvärldar med fokus på betydelsen för individ, samhälle, skola och kultur. Efter kursen ska studenten kunna ”redogöra för litterära och digitala textvärldars betydelse för individ, samhälle, skola och kultur” samt ”kritiskt reflektera över litterära och digitala textvärldars betydelse och materiella och kulturella villkor samt analysera dessa former av medieringar och använda dem i undervisningen”. Två parallella spår belyses, dels litterära och digitala textvärldars historiska, kulturella och materiella förutsättningar i samhället, dels litterära och digitala textvärldars betydelse i skolan. Spåren vävs samman vilket möjliggör kritisk reflektion av ungas textvärldar och analys av dessa former av medieringar samt hur studenten kan använda dem i undervisningen. Särskilt diskuteras frågor kring språklig variation och hur dessa variationer ges olika status. Delkursen examineras genom en skriftlig individuell inlämningsuppgift. I delkursen *Ämnesdidaktisk uppsats* ges studenten i uppdrag att presentera och hantera ett aktuellt ämnesdidaktiskt problem med bäring på den kommande yrkesutövningen. Här ges möjlighet att bekanta sig med och tillämpa olika teorier och metoder, vilket förbereder studenten för framtida självständiga arbeten.

I sin avslutande ämnestermin *Svenska för ämneslärare 91-120 hp* möter studenten en kurs som hanterar grannspråken danska och norska vilken låter dem stifta bekantskap med dessa närliggande språk, får kunskaper om hur de skiljer sig åt inbördes och gentemot svenskan samt en översiktlig inblick i respektive språkområdes litteraturhistoriska kanon. På denna avancerade kursnivå ges studenten också vidare och fördjupade kunskaper om litteraturvetenskaplig teori och om hur dessa teorier kan vägleda vid tolkning av förståelse av litteratur från olika språkområden och nedsänkta i skiftande historiska och sociala kontexter. I ett mer omfattande självständigt arbete förutsätts avslutningsvis studenten kunna ”redogöra för forskningsmetodologi och metodiska tillvägagångssätt relevanta för ämnesområdet samt på ett fördjupat och breddat sätt redogöra för ett valt problemområde med professionsanknytning”.

Utvecklingsområden

För närvarande görs en genomlysning av kurserna i svenska i ämneslärarutbildningen; 1-60 hp genomlyses under hösten 2018, för att se över kursinnehåll, kursordning och examinationsformer. Syftet är att ytterligare förstärka strukturen och ordningen i utbildningen i svenska och för att bättre kunna synliggöra progression och måluppfyllelse. Arbetet kommer att vara klart inför antagningen höstterminen 2019, då också fortsatt utvärdering och utveckling av kurserna 61-90 samt 91-120 hp kommer att ske.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

2. *Visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.*

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Om detta redogörs för i del 1 gör en hänvisning.

Examensmålet som helhet redovisas i del 1 ämnesutbildningens utbildningsvetenskapliga del.

Under de första ämnesteoretiska studierna i svenska ges studenten grundläggande kunskaper i vetenskapsteorier och olika forskningsmetoder. I de fortsatta studierna förväntas studenten allt mer kunna redogöra för – och genom olika metodologiska tillämpningar använda sig av vetenskapsteoretiska och kunskapsteoretiska ansatser. Denna förståelse för vetenskapliga principer prövas genom att studenten gör forskningsöversikter och formulerar vetenskapliga frågeställningar samt resonerar kring forskningsstrategier och -designer för hur vetenskapliga undersökningar genomförs. Här ingår också inslag som tränar studentens förmåga att problematisera utformningen av vetenskapliga arbeten och hur vetenskapliga frågor formuleras; särskild vikt läggs vid de ämnesdidaktiska forskningsfrågor som kommer att få en direkt bäring på den framtida ämneslärarprofessionen. Inom de litteraturvetenskapliga momenten används vetenskapliga artiklar respektive fackböcker av forskare inom fältet, både litteraturvetenskap och litteraturdidaktik. När det gäller litteraturdidaktik jämförs nutida forskning i form av bland annat en litteraturdidaktisk licentiat-avhandling med traditionell litteraturvetenskaplig metod. Analys, bearbetning och diskussion av vetenskapliga artiklar ingår genomgående i de olika kurserna. Efter genomgången kurs *Svenska för ämneslärare* 61-90 hp ska studenten kunna "förstå och behärska vetenskapsteoretiska och metodologiska frågeställningar relaterade till ämnesområdet svenska med didaktisk inriktning". I lärandeaktiviteterna ges studenten verktyg för att kunna redogöra för kvalitativa och kvantitativa metoder och hur de appliceras på såväl ämnesteoretisk som ämnesdidaktisk forskning i svenska. Studenten ska vidare kunna tillämpa vetenskapliga metoder på en grundläggande nivå samt ha tillräckliga kunskaper och förståelse för att kunna reflektera över hur vetenskapliga traditioner påverkar forskning. I kursen bedrivs undervisning i vetenskaplig metodik samt uppsatsskrivandets struktur och formalia. Dessa kunskaper och förmågor prövas genom att studenten författar en ämnesdidaktisk uppsats på 7,5 hp utformad i enlighet med vetenskapliga principer samt genomför en opposition och ett försvar av sin uppsats. I den ämnesdidaktiska uppsatsen ska studenten identifiera, formulera, med kritisk hållning och med högt uppdriven självständighet analysera en självständigt vald ämnesdidaktisk problemställning. På ett vetenskapligt sätt ska studenten samla, bearbeta och analysera data samt skriftligt och muntligt rapportera det genomförda arbetet, förmedla de kunskaper som det genererat, försvara sina rön vid ett offentligt seminarium samt granska, bedöma och opponera på ett annat självständigt arbete. För att kunna uppnå dessa mål ges studenten inledande insikter och färdigheter i vetenskaplig teori och metod

under arbetet med den ämnesdidaktiska uppsatsen där ett av målen är "identifiera, formulera och lösa enklare vetenskapliga problem inom ett väl definierat, professionsnära och ämnesdidaktiskt ämnesområde". Vidare ska studenten kunna "värdera och kritiskt analysera relevant information i en enklare vetenskaplig problemställning". Under kursen betonas även vikten av att börja reflektera över ämnesområdet i det kommande självständiga arbetet i *Svenska för ämneslärare* 91-120 hp. Studenten behöver tidigt sätta sig in i de forskningsstudier som ska inkluderas i forskningsöversikten vilket innebär att både kvalitativa och kvantitativa metoder måste förstås, liksom olika publikationstyper. Under sina studier förväntas studenten allt mer kunna redogöra för – och genom olika metodologiska tillämpningar – använda sig av vetenskapsteoretiska och kunskapsteoretiska ansatser. Denna förståelse för vetenskapliga principer prövas genom att studenten gör forskningsöversikter och formulerar vetenskapliga frågeställningar samt resonerar kring forskningsstrategier och -designer för hur vetenskapliga undersökningar genomförs. Här ingår också inslag som tränar studentens förmåga att problematisera utformningen av vetenskapliga arbeten och hur vetenskapliga frågor formuleras; särskild vikt läggs härvid vid de ämnesdidaktiska forskningsfrågor som kommer att få en direkt bäring på den framtida ämneslärarprofessionen.

I studierna på 91-120 hp kommer studenten att ges möjlighet att utveckla kunskaper, färdigheter och förmågor i ett längre självständigt arbete. Genom de tidigare mindre självständiga skrivuppgifterna och den ämnesdidaktiska uppsatsen har studenten genomgått en progressiv utveckling i vetenskaplig metod. Efter slutförd kurs ska studenten kunna "utifrån vetenskaplig grund kritiskt granska relevant forskning samt utifrån ett självständigt, kritiskt förhållningssätt kunna diskutera den på ett kommenterande och konstruktivt sätt samt identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och ta ansvar för den egna professionella utvecklingen i ämnet och av den ämnesdidaktiska kompetensen". Då studenterna skriver sitt avslutande självständiga arbete i ämnet svenska förutsätts de vidare kunna "identifiera, formulera, bearbeta och kritiskt och självständigt analysera en självständigt vald ämnesdidaktisk problemställning och på ett vetenskapligt sätt samla, bearbeta och analysera data samt skriftligt och muntligt rapportera det genomförda arbetet, förmedla de kunskaper som det genererat, försvara sina rön vid ett offentligt seminarium samt granska och bedöma ett annat självständigt arbete". Inför uppsatsarbetet erbjuds föreläsningar i relevant metod och under kursens gång genomförs handledning i grupp där studenten under ledning av en handledare successivt får skriva fram uppsatsen. Under handledningen sker skuggoppositioner, diskussioner av utkast och kritisk granskning av metod och teori, vilket förutom att underlätta studentens eget uppsatsförfattande också förbereder hen på kommande seminarieprovningar av den egna texten.

Utvecklingsområden

De självständiga arbetena i ämneslärarutbildningen innebär en utmaning för lärosätet i och med att de förutsätter en kombination av professionsperspektiv med en förmåga att hantera etablerad vetenskaplig teori och metod. Vid HLK sker successiva introduktioner till vetenskaplig teori och metod i särskilda delkurser samt i moment integrerade i ämnes- och ämnesdidaktiska delkurser. Vi ser en tidigare och mer grundlig träning av studentens förmåga att självständigt hantera vetenskapliga frågeställningar som en utmaning. Vi kommer att hantera denna genom att grundligt se över strukturen i framför allt uppsatsdelkurserna; att arbeta vidare med bedömningsdokument och att erbjuda studenterna fler metodlektioner samt öka kopplingen av de självständiga arbetena till relevanta forskningsmiljöer.

Inom ämneslärarprogrammet har vi genomfört en översyn av hur vetenskaplig metod och teori kommer till uttryck och används inom de olika ämnena däribland svenska. Granskningen gav ämnesgruppen möjlighet att diskutera kring vilka metoder som studenten de facto möter och hur progressionen ser ut. En slutsats som ämnesgruppen drog var att vissa begrepp, såsom kvalitativ och kvantitativ metod återkommer både i UVK- samt ämneskurser.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

- 3. Visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik.*

För att stärka sambandet mellan de olika delarna i ämneslärarutbildningen pågår ett utvecklingsarbete i syfte att säkra progressionen inom några grundläggande områden. Ett sådant område som berör svenskan är bedömning, där kunskaper på grundläggande nivå ligger inom ramen för ämnesdidaktiken och finns som mål i den inledande kursen i svenska, *Svenska för ämneslärare 1-30 hp* (termin 2) och *Svenska för ämneslärare 31-60hp* (termin 3). Kunskaperna utvecklas under den andra och tredje VFU-perioden (termin 6) för att sedan behandlas på avancerad nivå i kursen i UVK, *Bedömning och betygsättning* och *VFU 4* (termin 9). Utvecklingsarbetet är utfört för alla ämnen i ämneslärarutbildningen för att säkerställa likvärdighet mellan dessa delar av ämnesstudierna. Ett liknande arbete är också gjort för området *Vetenskapliga perspektiv och metoder* där progressionen under hela utbildningen kartlagts, vilket presenteras i Självvärderingens del 1. Fler områden behöver dock definieras och kartläggas i det fortsatta utvecklingsarbetet. Progressionen inom svenskämnet är aningen problematisk då ämnet är en sammanslagning av flera akademiska discipliner. HLK: s lösning för att säkerställa progression mellan kurser där innehållet ligger på grundnivå inom respektive disciplin är att i samtliga delkurser inkludera ämnesdidaktiska element, som bland annat ska syfta till att utveckla studentens förmåga att använda källkritik, digitala verktyg, problematisera undervisningsmetoder samt utvärdera sin egen lärandeprocess under utbildningens gång. Innehållet i den ämnesteoriska delkursen knyts genom detta förfarande till ämnesdidaktiken genom uppgifter och examinationer i progression. Då flera av lärarna är aktiva forskare inom områden som anknyter till det didaktiska fältet finns här också möjligheter att skapa en anknytning till deras aktuella forskningsprojekt.

För att säkra den didaktiska progressionen gör studenten verksamhetsnära studier i syfte att systematiskt undersöka verksamheten på skolorna. I kursen 1-30 ska studenten bland annat kunna diskutera olika aspekter av undervisningsmetoder som lärare kan använda sig av i sin gärning, och hur de som framtida lärare ska förhålla sig till språkets roll för elevernas identitetsutveckling. I kursen 31-60 handlar det om att kunna "förklara vad muntliga strategier och lässtrategier är samt hur de kan användas i syfte att stärka elevers förståelse av sakprosatexter" samt hur de som lärare ska kunna genomföra en muntlig presentation och leda ett samtal samt formativt kunna "bedöma och ge respons på muntliga framföranden". Uppgifterna examineras genom muntligt seminarium med tillhörande skriftlig reflektion. I delkursen *Svenska för ämneslärare 61-90hp* ingår moment i syfte att fördjupa studentens tänkande kring vetenskapsteori och hur kunskap kan genereras ur en forskningsprocess. I en uppsats om 7,5 hp ges studenterna möjlighet att ställa upp en grundläggande

vetenskaplig fråga med ämnesdidaktisk bäring och genom en mindre empirisk undersökning söka svar på sin forskningsfråga. I processen ingår att genom handledning och annan guidning lära sig hantera relevant metod och få de första insikterna i ämnesdidaktisk teori. I delkursen ingår att studenten läser en översikt över vetenskapsteori, försvarar sin uppsats samt opponerar på en annan uppsats vid ett seminarium lett av examinator. Genom att uppgiften är preciserad gentemot ämnesdidaktiska frågeställningar ges studenten förutsättningar att ta del av och förhålla sig till samtida forskning inom det svensksdidaktiska området. Uppgiften har nyligen utvecklats som ett led i vårt systematiska kvalitetsarbete och det är därför för tidigt att dra några slutsatser om effekten av den genomförda förändringen. Syftet är att stärka studentens förmåga att kritiskt och självständigt reflektera över forskningsresultat med bäring på det kommande yrket, vilket ytterligare förstärks i det självständiga arbetet omfattande 15 hp, som för svenskans del är placerat inom ramen för kursen på 91-120 hp-nivå (ännu ej genomförd). Då flertalet undervisande lärare forskar i ämnesområdet didaktik med inriktning mot svenskämnets didaktik sker en strävan efter att lyfta in egna aktuella forskningsresultat för att forskningsbasera utbildningen i så hög grad som möjligt. Här pågår ett kontinuerligt kvalitetsarbete i hur undervisningen bäst kan utformas för att stödja studentens möjligheter att nå utbildningens mål.

Utvecklingsområden

Syftet med arbetet inom det examensmålet är att stärka studentens förmåga att kritiskt och självständigt reflektera över forskningsresultat. Detta kräver en grundlig skolning i vetenskapligt tänkande och förutsätter att våra forskande lärare har möjlighet och förmågan att bidra med sina erfarenheter och kunskaper. Det ligger här ett ansvar på de ansvariga lärarna att på ett klart och tydligt sätt redogöra för vetenskaplig metodologi och teori och successivt uppöva studentens förmåga att hantera forskningsfrågor. Likaså att identifiera frågeställningar som inte kan besvaras genom systematiska studier, utan snarare är att se som värderingsfrågor. Genom att till exempel applicera aktuell forskning på konkreta undervisningssituationer ges studenten inte bara möjlighet att – om så bara översiktligt – förstå och hantera ett forskningsområdes specifika dilemman, utan också förmedla dessa till elever på ett begripligt sätt.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

4. *Visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.*

Studenten ska efter de första terminernas ämnesstudier kunna tillämpa pedagogiska metoder för hur ett innehåll kan gestaltas samt redogöra för ämnesdidaktiska kunskaper inom ämnet svenska såsom bedömning och betyg. Studenten ska också kritiskt kunna granska och värdera olika förhållningssätt som inbegriper såväl teorier om lärande och undervisning som beprövad erfarenhet. Därutöver ska studenten kunna använda MIK och digitala verktyg inom svenskundervisning, utveckla ett källkritiskt förhållningssätt samt utföra källkritisk informationssökning. Eftersom samtliga kurser i svenska är kopplade till ämnesdidaktik förbereds studenten kontinuerligt på egen undervisning och stort fokus ligger på undervisningsmetoder. I kurserna behandlas didaktiska aspekter på språkets struktur, skrivande, skönlitteratur och andra texter, muntlighet samt svenskämnets historiska utveckling. Genomgående analyseras gällande styrdokument i aktuella kursplaner. Aktuell didaktisk kurslitteratur används och en progression säkras i kurserna genom kontinuerlig granskning och genomgång av dem under överinseende av programansvarig. För att stärka anknytningen till aktuell undervisningspraktik inom alla de fält som studeras under kursernas gång ges studenten möjlighet att ta del av föreläsningar av verksamma lärare i gymnasieskolan samt behandla aktuella styrdokument i seminarier och genom reflekterande gruppuppgifter. Fiktiva undervisningssituationer planeras och redovisas för studentgruppen och bedöms efter den förmåga studenten kan uppvisa att ta hänsyn till styrdokumentens målformuleringar samt till den tänkta målgruppen och dess behov och förväntningar.

Examinationerna i de didaktiska uppgifterna sker framför allt genom grupp- och paruppgifter, vilket innebär en utmaning när det kommer till individuell bedömning även om studentsamarbete generellt sett bör gynna studentens reflektionsförmåga. Uppgifterna kombineras ofta med en individuell skriftlig examinationsuppgift vilket säkerställer att studenten når lärarendemålen. Förutom att öka förmågan att själv skriva texter övar studenten sin förmåga att ge kritisk respons på och formativt bedöma elevtexter och att värdera och förhålla sig till olika typer av skrivundervisning baserade i aktuella styrdokument och i teorier om skrivande. Studenten ska också kunna reflektera över och kritiskt värdera skillnader i kvalitet och värde mellan skrivande och muntlighet beroende på miljö, målgrupp och syfte. I kurserna ingår läromedelsanalyser som ger studenten redskap för att kunna förhålla sig till de i skolan aktuella läroböcker och annat material. Samtidigt ges studenten förutsättningar att hantera läromedlen på ett kreativt och utvecklande sätt.

Under den första kursen i *Svenska för ämneslärare* (1-30 hp) ges en introduktion till svenskämnets didaktiska och historiska utveckling. Studenten ska kritiskt diskutera hur undervisningsmetoder i svenska språkets struktur kan vara utformade och hur de kan stimulera elevernas medvetenhet om strukturfrågor.

Studenten introduceras till att själv skapa och genomföra undervisningsmoment, kritiskt förhålla sig till dessa och identifiera styrkor och svagheter med skiftande metoder i klassrummet. Genom att planera ett undervisningspass ska studenten bland annat kunna reflektera över hur undervisning om till exempel grammatik kan skapa särskilda utmaningar i ett mångspråkigt klassrum. Studenten ska på ett grundläggande plan bedöma elevtexter med hjälp av stilanalys, men också problematisera de bedömningsmodeller som används för att därigenom kritiskt kunna förhålla sig till de värderingar som styr våra bedömningar av elevers texter samt hur svenskan förmår påverka elevers attityder till vad som kan bedömas vara god muntlig och skriftlig kommunikation. Studenten måste också genom reflekterande övningar utvärdera sin egen lärandeprocess ”i förhållande till tidigare erhållen erfarenhet, kursens innehåll och den framtida lärarrollen”.

Särskilt utformade kursmoment genomförs i *Svenska för ämneslärare 31-60 hp* där studenten tränar och reflekterar över sin egen muntliga förmåga vid muntlig presentation. Efter avslutad kurs förväntas studenten kunna ”genomföra en muntlig presentation på ett retoriskt sätt om didaktiska perspektiv på muntlighet med beaktande av syfte och mottagare”. Studenten förbereds genom lärandeaktiviteter som berör talsituationer ur ett didaktiskt perspektiv med betoning på lärarledda talsituationer samt muntliga framföranden med grund i retorikens grundkomponenter. Studenten ges också en förståelse för hur muntliga strategier och lässtrategier tar sig uttryck hos elever i aktuell åldersgrupp och hur läraren genom övningar och formativ rådgivning kan stimulera denna utveckling hos eleverna. Ett viktigt inslag är exemplifiering av och diskussion kring olika metoder för att påverka och utveckla muntliga strategier och lässtrategier hos eleverna. På så sätt skapas utrymme för studenten att kontinuerligt och i nära samverkan med ämnesstudierna reflektera över och själva utveckla ämnesdidaktisk förståelse genom vilken kunskaperna kan appliceras på tänkta undervisningssituationer. I kursen tränas studenten genom eget skrivande och genom textanalyser i att urskilja skrivpraktiker i såväl skola som yrkesliv. Dessutom tränas studenten på att skriva olika texttyper som är relevanta för respektive år och skolform där särskild vikt läggs vid studentens stilistiska och kommunikativa förmåga. Under dessa moment ingår också övningar som uppövar förmågan att ”analysera och ge konstruktiv kritik på olika textnivåer”. I litteraturkurserna får studenten möjlighet att pröva sina färdigheter att kritiskt diskutera olika typer av skönlitterära texter och hur dessa kan hanteras i aktuella skolsammanhang. Frågor kring tolkning, förståelse och historisk kontextualisering blir särskilt aktuella i de historiskt inriktade kursmomenten, men också förmåga att tematiskt och motiviskt kunna se hur också mycket gamla texter kan hanteras och relatera till samtida frågeställningar och problemkomplex som kan vara relevanta för skolpraktiken. Dessutom understryks hur öppenhet för äldre texters skilda kulturer och konstnärliga samt politiska värderingar kan förmedlas och diskuteras i en skolsituation. Även litteratur från andra kultursfärer som i sin tur har kommit att ingå i och förändra den västerländska läses. Likaså diskuteras genus- och klassperspektiv genom begrepp som kanon. Litteraturen behandlas genomgående såväl litteraturvetenskapligt som didaktiskt och didaktiska läsförståelsestrategier jämförs med traditionellt litteraturvetenskapliga strategier att förstå texter. I litteraturvetenskap ingår en examinerande lektionsplanering. Detta gäller också hanteringen av de texter studenterna får möta i den språkhistoriska kursen, där övningar med didaktiskt fokus innefattar analyser av originaltexter från olika språkhistoriska epoker.

Under studierna i litteratur ges studenten möjlighet att redogöra för och diskutera olika aspekter av undervisningsmetoder i skolans arbete med litteratur, film och andra medier samt att kritiskt reflektera kring medie- och litteraturval i den didaktiska verksamheten. Dessutom analyseras innehållet i svenskämnet kursplan vad gäller dess formuleringar kring litteratur och andra berättande medier. Avseende de språkvetenskapligt inriktade momenten ska studenten i individuella skrivuppgifter kunna redogöra för och diskutera olika aspekter av undervisningsmetoder samt redogöra för olika metoder inom skrivundervisning, såsom processorienterad skrivundervisning och genrepdagagogik. Vidare gör studenten formativ bedömning av elevtexter enligt särskilda bedömningskriterier och värderar skrivundervisning utifrån styrdokument. En examinationsuppgift är en workshop i källkritisk och analytisk läromedelsgranskning i svenska för gymnasiet och årskurs 7 – 9. Examinationsuppgift avseende didaktiska perspektiv på muntlighet utförs parvis medelst digitala verktyg. Bedömning görs även av enskild students

förmåga att genomföra den muntliga redovisningen, med fokus på disposition, kommunikativ förmåga samt förmåga att anpassa anförandet till målgruppen.

I *Svenska för ämneslärare 61-90 hp*, delkursen *Språksociologi*, ges studenten möjlighet att förstå hur klass, genus och etnicitet kan få genomslag i det sätt på vilket vi brukar språket och hur vi genom det skapar vår identitet samt hur lärare förhåller sig till språklig variation och till den individuella språkbrukaren i det heterogena klassrummet. Studenten ges inblick i hur andra aspekter än estetiska spelar roll vid produktionen av multimodala genrer genom övningar i att kritiskt värdera dessa. Vidare ges förståelse för hur andra överväganden än de rent konstnärliga avgör hur t.ex. en film blir till och hur den medvetet skapar beröringsgrunder och igenkännande för att på största möjliga sätt appellera till en föreställd publik. I kursen ges studenten möjlighet att praktiskt öva sina färdigheter i simulerade klassrumssituationer i studentgruppen för att därigenom skapa sig en uppfattning om den metodik som är mest lämplig i olika lärsituationer. Efter genomfört moment ger studentgruppen konstruktiv kamratrespons av utförda presentationer. Kursen avslutas med en ämnesdidaktisk uppsats omfattande 7,5 hp som svarar mot lärandemålet "identifiera, formulera och lösa enklare vetenskapliga problem inom ett väl definierat, professionsnära och ämnesdidaktiskt ämnesområde". Uppsatsen är en fördjupning i en aktuell professionsnära, ämnesdidaktisk problemställning där studenten kritiskt ska analysera relevant information inom ett avgränsat, professionsanknutet och ämnesdidaktiskt ämnesområde, något som kommer att fördjupas ytterligare i det avslutande, självständiga arbetet om 15hp.

Utvecklingsområden

De praktiska uppgifter studenterna utför under kurserna skulle i högre utsträckning kunna knytas samman med VFU-verksamheten för att därmed ge dessa uppgifter en större autenticitet. När den första studentgruppen läst samtliga kurser i ämnet svenska för ämneslärare kommer en övergripande utvärdering av alla moment att göras under ledning av programansvarig och företrädare för ämnet. Särskild hänsyn kommer att tas till inlämnade och analyserade kursvärderingar samt programutvärderingen. Vi kommer även att undersöka hur digitalisering och digitala medier kan få en utökad plats i kursplanerna samt hur examinerande moment som innebär att studenten får kritiskt granska ett didaktiskt moment i skolans arbete med svenska språkets struktur kan utvecklas.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

5. *Visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.*

Genom VFU möjliggörs att studenterna utvecklar sitt pedagogiska ledarskap. Samverkan mellan VFU och högskoleförlagd utbildning (HFU) är tydligt framskrivet i utbildningsplanen och kursplanerna. En tydlig progression av innehållet har konstruerats mellan de olika VFU-perioderna där VFU I och VFU IV är integrerade med UVK-kurser och VFU II och VFU III är självständiga kurser. Avseende beskrivning, analys och värdering av VFU I-IV hänvisar vi till examensmålets beskrivning i självvärderingen del 1 under beskrivningen av examensmålets uppfyllelse.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

Mål

6. Enligt UKÄ:s rekommendationer beskriver lärosätet måluppfyllelsen för det utvalda examensmålet i självvärderingens del 1.

Utformning, genomförande och resultat

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Ämneslärarutbildningen vid HLK baseras på ett inkluderande perspektiv, vilket innebär strävan efter att lärarstudenten utvecklar förmågor att anpassa verksamheten utifrån alla elevers förutsättningar, behov och olikheter. Jämställdhetsperspektivet behandlas i olika kurser under utbildningens gång. Till en början framställs perspektivet i form av studentens ingående studier av skolans värdegrund, i vilken jämställdhet är en central aspekt. Jämställdhetsperspektivet är inbäddat i ämneslärarprogrammets givna innehåll t ex i kurserna *Förskola, skola och läraryrke på vetenskaplig grund och verksamhetsförlagd utbildning I, Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap* samt *Specialpedagogik*. I den första kursen belyses jämställdhetsfrågor i samband med att värdegrundsfrågor introduceras, dels i flera föreläsningar och dels vid ett seminarium. Studenterna diskuterar och problematiserar skolan ur ett samhällsperspektiv för att få kunskap om att jämställdhet inte är ett specifikt innehåll utan snarare att förstå skolans betydelse i samhället. Perspektivet framkommer i andra fall inom ramen för specifika ämnes- och ämnesdidaktiska studier, där frågor kring jämställdhet förväntas bli relaterade till olika ämnens selektiva traditioner. Jämställdhetsperspektivet har, jämfört med studentperspektiv, arbetsliv och samverkan, en viktig innehållslig dimension. Utifrån beskrivningen ovan är frågan om systematik, säkerställande, åtgärder och återkoppling relaterade till system för utbildningsuppföljning i stort en väsentlig aspekt för utvärdering.

Jämställdhetsperspektivet återfinns framför allt i delkursen *Språksociologi (Svenska 61-90 hp)* och även i litteraturkurserna, där genusteori och kvinnliga författare diskuteras med särskild fokus för deras betydelse för jämställdhetsfrågor. Samtliga i svenskan ingående litteraturlistor inkluderar såväl kvinnliga som manliga författare och i de texturval som används i kurserna förkommer historiska originaltexter skrivna av både män och kvinnor. Genom självvärderingen har vi kunnat konstatera att jämställdhetsperspektivet genomsyrar samtliga ämnesområden. Inom litteraturvetenskapen kommer jämställdhetsperspektivet till exempel fram genom målet att inom en västerländsk litteraturhistoria finna andra kulturella inflöden utan att för den skull generalisera kring andra kulturer. När litteraturen väljs till de olika delkurserna tas hänsyn till texternas historiska kontext utan att de också kan sägas representera olika kulturområden och vara skrivna av (i så mån detta är möjligt att genomföra) män lika väl som kvinnor. I samtliga litteraturkurser tas genusaspekter upp och särskilt fokus läggs på jämställdhetsområden och hur de gestaltas i skönlitterära texter.

Avseende övergripande jämställdhetsarbete ansvarar kursansvarig lärare för att beakta perspektivet vid granskning av kurslitteraturen samt vid kursplanering, kursuppföljning och revidering av kursplan. Från höstterminen 2018 gäller att förnamn ska skrivas ut i litteraturförteckningen vid revidering och skrivande av ny kursplan. Tidigare var detta en rekommendation som i stort sett följdes av kursplaneskribent. Vi har dock inget underlag som talar för eller emot att detta har någon reell påverkan på kursplanen eller kursens genomförande. För att fortsatt arbeta för ökad jämställdhet har utbildningsledargruppen beslutat om att jämställdhetsperspektivet ska införas som specifikt frågeområde i programutvärderingarna och även i mallen för löpande kursvärderingar (med start ht 18). På så vis avser vi att skapa förutsättningar till att systematiskt beakta perspektivet på både kurs- och programnivå.

Utvecklingsområden

Lärosätet har upphandlat ett system för digital tentamen. Det har testats under våren 2018 och kommer att vara fullt implementerat från hösten 2018. Systemet möjliggör att på ett användarvänligt sätt

avidentifiera skrivna examinationer, vilket förbättrar möjligheten att säkerställa en rättssäker bedömning och examination. Ämneslärarutbildningen omfattar emellertid en rad olika examinationsformer, inbegripet exempelvis gruppredovisningar och seminarier, vilka självfallet är svåra att avidentifiera. Därför bör utbildningsledningen och lärare framgent pröva modeller för ökad rättssäker examination med hänseende till perspektiv på jämställdhet. Detta är en utveckling som påbörjats och ska vara fullt ut genomförd 2020.

Utformning, genomförande och resultat

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Ämneslärarutbildningen i svenska är en komplex utbildning. För det första förväntas den som professionsutbildning vila på både vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet med bas i ett professionsinriktat perspektiv och i nära relation till den faktiska yrkesverksamheten. För det andra ska ämneslärarstudenten bedriva tvärvetenskapliga studier utifrån en rad olika ämnestraditioner. Därmed föreligger risk att ämneslärarutbildningen upplevs som fragmentiserad med bristande koherens och progression. I detta sammanhang menar vi att den samlade organisatoriska enhet som HLK innebär blir en styrka i utbildningens utformning och genomförande, såväl som i det systematiska kvalitetsarbetet.

Resultat från kursvärderingar, programutvärderingar och diskussioner med kursutvecklare analyseras i såväl kursarbetslag som i de regelbundna programkonferenser som genomförs två gånger per termin. Genomförd kurs följs upp och utvärderas senast tre veckor efter kursens avslut och kursarbetslagen bearbetar och problematiserar kursvärderingsanalysen. Föreslagna åtgärder gällande innehåll, utformning, genomförande och examination ska ligga till grund för kursplanerevision, eventuellt förändrad bemanning, och påverka den praktiska utformningen av kursen. Genomförda förändringar meddelas vid kursstart nästa gång kursen ges samt via digital lärandeplattform.

För detta arbete ansvarar primärt kursansvarig, examinator och programansvarig. Att vara kursansvarig innebär ett huvudansvar för planering, genomförande och avrapportering efter kursens slut. Kursansvarig ansvarar för att kursplanen och andra styrdokument för undervisning och examination vid HJ följs. En samlad beskrivning av kursansvaret före, under och efter kursen finns i handläggningsordningen kallad "Guide för kursansvarig". En motsvarande guide för examinator beskriver dennes huvudansvar för att kursens mål examineras och bedöms på ett adekvat sätt. Examinator ansvarar även för att rapportera studieresultat till utbildningsadministrationen. Den som utsetts till examinator för en kurs, eller för moment i kurs, ansvarar för examination till dess att ny examinator formellt utsetts.

Under 2016 genomlystes lärarutbildningen av en intern projektgrupp som vid årsskiftet 2016/2017 rapporterade om ett antal utvecklingsområden. Exempelvis angavs att det finns ett behov av en programansvarig för varje läroprogram med primärt syfte att utveckla och stärka kvalitetsarbetet och

därför tillsattes tre programansvariga i januari 2017 varav en för ämneslärarprogrammet. Programansvar innebär bland annat att komplettera och stödja utbildningsledning, initiera och genomföra förbättringsåtgärder inom programmet, leda programkonferenser, samverka med avdelningschefer kring bemanning av kurser samt ta fram nya och revidera befintliga kursplaner. Vid större revideringar eller framtagandet av ny kurs sker en granskning av HLK: s utbildningsråd innan utbildningschef fastställer kursplanen.

Ett tidigare övergripande programråd för lärarutbildningen med externa representanter från relevanta verksamhetsområden (skolchef, kommunal utvecklingsledare) och studentrepresentanter ersattes 2017 av tre programspecifika råd med större fokus på yrkesprofessionen. Programrådet för ämneslärarutbildningen träffas två gånger per termin. Ett grundläggande syfte är att möta upp kvalitetskrav på de enskilda lärarutbildningsprogrammen och öka samverkan med omgivande samhälle. I programrådet för ämneslärare ingår företrädare för utbildningsledning, lärare, studenter och externa intressenter, exempelvis rektor, utvecklingsledare och skolchefer.

Det systematiska kvalitetsarbetet på kursnivå bedöms ha fungerat väl, och från och med hösten 2018 genomförs ett systematiskt kvalitetsarbete på programnivå, Quality Report (QR) och Quality Improvement Plan (QIP). Det har också under 2017 initierats uppföljningssamtal, i vilka programansvariga samtalar med kursansvarig för respektive kurs om inlämnad kursdokumentation, förslag till revidering av kursplan, bemanning, fördelning av kursresurs samt eventuella särskilda omständigheter inför nästa kurstillfälle.

HLK: s ämneslärarutbildning genomförs i en matrisorganisation, där utbildningsledare beställer kursverksamhet av de tre avdelningar som ansvarar för bemanning, kompetensutveckling och lärarnas arbetsmiljö. Utifrån det dagliga arbetet ser vi behov av förbättrad samverkan mellan parterna i organisationen för att beställningar och leveranser i ökad utsträckning ska kommuniceras på ett sådant sätt att alla involverade ges goda förutsättningar att fullgöra sitt uppdrag.

Studietid

Det vid kursstart presenterade schemat och studieguide förtydligar och fördjupar kursplanens innehåll. Schema för kurserna synliggör olika undervisningsformer och tydliggör bestämd tid för självstudier i flertalet kurser. Studenten erbjuds tre examinationstillfällen för varje examinationsmoment i alla kurser. Lärosätets bestämmelser och riktlinjer anger även att "en student som inte har blivit godkänd på ett eller flera examinerande moment har möjlighet att åter examineras på dessa moment först i samband med nästa examinationstillfälle för momentet".

Samtliga kurser har specifika förkunskapskrav. Inför varje termin genomför studieadministration en översyn av alla studenters inrapporterade resultat och studenter som inte har uppnått förkunskapskraven för uppflyttning kontaktas av studievägledaren för ett personligt samtal. I samtalet upprättas en individuell studieplan vilken diskuteras med utbildningsledare/programansvarig före beslut fattas. Studievägledaren är även behjälplig om studenten har studierelaterade frågor exempelvis studieuppehåll, tillgodoräknande eller studieval. Dessutom har studievägledaren kontinuerliga möten med utbildningsledare/programansvarig angående enskilda studenters prestationer vilket kan bidra till en förbättrad studiesituation för studenten.

Ämneslärarutbildningens befintliga utformning bygger på kurser som i de flesta fall innefattar ett antal examinationsmoment till vilka den sammantagna kurspoängen är uppdelad. Denna princip bidrar till det systematiska säkerställandet att samtliga examinerande kursmoment dokumenteras på ett rättssäkert sätt. Ur studentsynpunkt innebär strukturen att en individ kan bli godkänd på del av kurs och vid nästa kurstillfälle erbjudas möjligheter till ytterligare examinationer av kvarvarande examinationsmoment.

Utvecklingsområden

Utbildningsledningen förordar kursplanerevideringar i riktning mot färre och mer samlade examinationsmoment överlag på ämneslärarutbildningen. Vi bedömer dock att betydande arbete kvarstår då det är en kulturförändring som kräver systematiskt arbete över tid. Diskussion pågår om längre/större

kurser kan utgöra fördel i utbildningens utformning och genomförande, i pedagogisk mening såväl som i administrativa avseenden. Nuvarande programstruktur för ämneslärarutbildningen bygger till största del på delkurser om vardera 7,5 hp i UVK. För studenterna innebär denna struktur relativt många kursstarter med nya kursplaner, studieguider och kursvärderingar i kombination med ofta skiftande lärarlag och scheman. Vi bedömer att upplägget vad avser ämnesstudierna i svenska är tillfredsställande då kurserna i regel är indelade i maximalt fyra delkurser, vilket ger möjlighet på fokusering på särskilda, i ämnesområdet ingående specialområden.

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Studenterna på HLK har ett obligatoriskt kårmedlemskap i studentorganisationen på Högskolan för lärande och kommunikation (LOK). Studentorganisationen ansvarar för att varje program och var årskull har representanter som blir en röst för resten av gruppen, så kallade kursutvecklare. Utöver aktivt deltagande i eget program finns studentorganisationen representerade i lärosätets stiftelsestyrelse, disciplinnämnd, utbildningsråd, programråd och utbildningschefsråd.

Kursvärderingar och programvärderingar är viktiga verktyg i arbetet med att utveckla utbildningens utformning och genomförande. Efter varje avslutad kurs uppmanas studenten att besvara en digital och anonym utvärderingsenkät som innehåller dels övergripande frågor avseende hur studenten uppfattar helhetsintrycket av kursen i relation till kursmålen och kursens relevans för den professionella utvecklingen. Detta följs upp med preciserade frågor om kursens innehåll, litteratur och arbetsformer har underlättat studierna för att uppnå lärandemålen. Enkäten innehåller även ett fritextsvar på frågan om vad som kan förbättras i kursen. Utformningen följer en given mall med standardiserade frågor vilket skapar förutsättningar för systematisk uppföljning på kursnivå såväl som på programnivå. Kursvärderingen sammanställs och kommenteras av kursansvarig lärare och, om möjligt, kursutvecklare samt återkopplas till studenterna genom publicering på lärplattformen och till utbildningsledning tillsammans med övrig kursdokumentation. Kursvärderingen ligger till grund för lärarnas planering av kommande kurstillfälle och den följs även upp i samtal mellan programansvarig och kursansvarig.

Systemet med kursutvecklare är ett gemensamt initiativ från LOK och utbildningsavdelningen och innebär att två studenter per kursgrupp är kursutvecklare i en termin och bistår kursansvarig med tolkning av kursvärderingens utfall och kursutveckling. Det är ett bra system som skapar nära samarbete, snabbare beslutsgång och uppskattas av lärarna och ledningen. Studenternas synpunkter och förbättringsförslag är ett väsentligt bidrag till det systematiska kvalitetsarbetet på kursnivå.

För varje kohort som tar examen genomförs en programutvärdering, genom vilken programmets innehåll och upplägg utvärderas i kombination med värdering av kurser i förhållande till akademiska studier och kommande yrkesutövning. Sammanfattningsvis anser vi att studenten har god möjlighet att påverka utbildningens innehåll och genomförande. Det råder ett bra arbetsklimat i undervisningen och mötet med studenten genomsyras av ett gemensamt intresse att skapa en bra utbildning och höja professionen.

Även i ett studentperspektiv ser vi fördelar med ett mindre lärosäte där studenten enkelt kan komma i kontakt med lärare, utbildningsledning och administration. Organisationen skapar även förutsättningar

för komplexa helhetsgrepp som kan behöva tas vid enskilda studentärenden. Närheten, spontana möten och samtal har bidragit till ett klimat där studentens röst och åsikter kommer oss till del och blir viktiga i vårt utvecklingsarbete av programmet.

Att alla studenter har tillgänglighet till undervisning/undervisningsunderlag är av stor vikt för programmet. Student med funktionsnedsättning har möjlighet till särskilda pedagogiska stödåtgärder i form av exempelvis längre tid vid salstentamina eller vid skriftliga inlämningar samt utskrivet föreläsningsunderlag. En annan åtgärd är att lärarna alltid ska använda mikrofon i föreläsningssal och upprepa ställda muntliga frågor för hela studentgruppen.

Utvecklingsområden

Det är en utmaning att få studenterna att delta i kurs- och programutvärderingar då dessa endast erbjuds digitalt. Svarefrekvensen i kursvärderingar varierar och deltagande i programutvärderingar är relativt lågt (knappt 20 %). En lösning är att i högre grad schemalägga kurs- och programutvärderingar. LOK har även uttryckt svårigheter att rekrytera studenter till olika uppdrag vilket är deras ansvar. Därför behöver vi framöver diskutera hur utbildningen i ökad utsträckning kan stödja LOK. Ett första steg att förstärka studenternas inflytande är att HLK under hösten 2018 initierade regelbundna uppföljande och framåtblickande samtal med studentföreningens ordförande, VD och utbildningschef.

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Det är av stor vikt att ämneslärarutbildningen har samhälls- och verksamhetsnära relevans. Att organisera en utbildning som både förbereder studenten för att möta ett föränderligt arbetsliv, och som svarar mot de behov som huvudmän har, och kommer att ha, är komplext. Den verksamhetsförlagda utbildningens organisering och genomförande är kanske det inslag som tydligast visar på detta, men även innehåll i de kurser som är högskoleförlagda präglas av denna komplexitet.

VFU-organisation

HLK: s uppbyggda VFU-organisation samverkar kontinuerligt med det omgivande samhället och här framträder professionsinriktningen tydligt. Långsiktiga avtal med tjugo kommuner, handledarutbildning på grund och avancerad nivå, handledarkonferenser inför varje VFU-period, samt besök av HLK-lärare på VFU-platser i samtliga VFU-perioder skapar förutsättningar för en regelbunden och tät samverkan med det omgivande samhället. Samverkan kring VFU: n skapar kontinuerligt formella såväl som informella plattformar för återkoppling, inte minst vid återkommande handledarträffar.

Lärosätet har hög flexibilitet och en möjlighet att snabbt möta förändringar i samhälle och arbetsliv. Statistik visar på studentrekrytering i huvudsak är regionalt förankrad. Därför samverkar vi också i hög utsträckning regionalt, främst med kommuner i Jönköpings län och i kranskommunerna i exempelvis Västra Götalandsregionen. Samverkan underlättar vår möjlighet att knyta och upprätthålla band med våra samarbetspartners inom VFU och förväntade avnämare. Vi bedömer att samverkan också har betydelse för studentens utbildningstid. Exempelvis har VFU-organisationen och kommunala VFU-samordnare sedan 2016 årligen anordnat en professionsdag i syfte att stärka samverkan mellan lärarutbildningen, skolhuvudman och yrkesverksamma lärare. Dagen riktar sig huvudsakligen till studenter men ger även

lärarna viktig information från verksamheten. Formen är seminarier där särskilda förskole- och skolverksamheter informerar om sitt arbete. Tyvärr var studentdeltagandet lågt 2017 och professionsdagen ställdes in 2018.

Utbildningens utformning

Vi arbetar för att ämneslärarutbildningen till utformning och genomförande ska vara arrangerat på bästa möjliga sätt för studenters beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Detta är en utmaning då lärare och utbildningsledning måste vara lyhörda för samtidens förändringar i arbetslivet samtidigt som gällande regelverk och statliga beställningar måste tillgodoses. Svårigheter att vidta åtgärder för anpassningar gentemot förändringar i arbetslivet kan bero på organisatoriska förutsättningar, men även på examensordningens inramning av utbildningen. Ett exempel är de senaste årens ökade behov av och förväntningar på lärares kompetens är att kunna möta nyanlända elever. De omfattande förändringar som yrkesutövningen idag innebär har medfört olika kompetensutvecklingsinsatser (från Skolverket) för yrkesverksamma lärare rörande mottagning av nyanlända elever, hur lärare kan arbeta med språkutvecklande arbetssätt i alla ämnen och hur processer för interkulturell kommunikation kan läggas till grund för det didaktiska arbetet. Med en lärarutbildning från 2011 finns i examensordningen inga målbeskrivningar som explicit uttrycker kompetens avseende nyanlända elevers lärande, interkulturell pedagogik eller mångkultur. För att möta det förändrade arbetslivets behov försöker vi integrera förändrade kunskapsbehov inom ramen för föreliggande examensordning och med vissa möjligheter till reviderad utbildningsstruktur. Ett annat aktuellt exempel är förändrade förväntningar på ökad digitalisering med god media- och informationskompetens bland lärare. Därför har vi under 2018 genomfört en satsning på ett digitalt lärarlaboratorium som i huvudsak innebär att HLK uppgraderat sin utrustning för lärares och studenters utvecklade möjligheter att arbeta med digitala verktyg.

Det är en utmaning att utforma ämneslärarprogrammet så att studenten ges praktiska kunskaper och färdigheter som skolväsendet och arbetsgivare för närvarande efterfrågar i kombination med att ge redskap för kontinuerlig professionsutveckling. Exempelvis är det väsentligt att studenten studerar gällande styrdokument som läraren förväntas realisera i sin yrkesutövning samtidigt måste studenten utveckla förståelse av styrdokumentens natur, hur skolväsendet regleras och reformeras. I annat fall föreligger risk att studenten blir svagt rustad för de ständiga förändringar som påverkar skolans kontextuella inramning, arbetslivets faktiska villkor och arbetsgivarens förväntningar. Dessutom har arbetslivet ökade förväntningar på lärares förmåga att bedriva systematiskt utvärderings- och utvecklingsarbete varför detta beaktas alltmer i utbildningen. Ett annat exempel är att programmets hållbarhetsbegrepp tidigare alltför ensidigt varit förknippat med den ekologiska dimensionen, men med en förändrad kursstruktur behandlas i högre grad social hållbarhet relaterad till läraryrket i ett föränderligt samhälle. Åtgärder som de nämnda anser vi visar på en beredskap för kursförändringar när förändringar så påkallar.

Programråd

Vid lärosätet har tidigare funnit ett programråd för lärarutbildningen i sin helhet, i vilket företrädare för arbetslivet ingått. Under hösten 2017 togs dock beslutet om att inrätta programspecifika råd, vilka ger studenterna ett direkt möte med arbetslivet och rådet ska:

- utveckla och driva frågor som berör programmets relevans för samhälle och yrkesliv nationellt och internationellt,
- fortlöpande följa arbete med kurs- och programvärderingar samt föreslå åtgärder som dessa kan föranleda samt
- fortlöpande följa arbetet med alumnundersökningar samt föreslå åtgärder som dessa kan föranleda.

I programmet ingår nio ledamöter inklusive en ordförande. Av de ordinarie ledamöterna ska tre vara externa, tre studenter, två lärare med undervisning i programmet samt programansvarig för programmet. De externa ledamöterna utses av programansvarig med hänseende till varierade funktioner i arbetslivet,

regional spridning och i beaktande av kön. Lärarna utses av kollegerna och ska vara verksamma i programmet. Studenterna väljs i sin tur av studentorganisationen.

Alumnverksamhet

Regelbundna träffar med VFU-handledare ger en koppling till alumner som kan bidra med värdefull återkoppling till utbildningen. Alumnverksamhet inom lärarutbildningen har generellt sett varit tämligen utvecklad. Verksamheten förekommer i några av programmets kurser men utan systematik och progression. Vår ambition, uttryckt i HLK: s strategiska plan, är att under perioden 2018-2022 etablera och utveckla alumnverksamhet som utgår från varje programs olika karaktär och förutsättningar.